

“אוסף סיפורים שנג (פסח)”

מתוך “ליקוטי שמואל”

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

להלן סיפור המעובד מתוך הספר "נפלאות הסבא קדישא" - גודל דחקותו של מרן רבנו הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע -

טרם התגלותו - היה עצום . פעם אחת אירע שנה שביתו היה ריקם מכל ממש, יום אחר יום. עד שהגיע יום בדיקת חמץ ועדיין אין זכר לכסף ולא שום דבר מחג הפסח, הגיע אור לארבעה עשר, עת הגיע הזמן של בדיקת חמץ, ובביתו לא נמצא אפילו חתיכת לחם, עד שהוכרח לשאול משכינו ככר לחם... ולא ידע מה להעדיף, מנהג העשרה פתיתי חמץ או פשוט ליתן את החתיכות לבני ביתו המשוועים לחתיכת לחם צנומה וטיפת מים להרוות את נפשם .

עד שהוחלט לקחת הכיכר ובו לקיים מצות ביעור חמץ וכן המנהג של עשרת פתיתי החמץ כנגד עשר הספירות, ו"אגב" זה גם סעדו לבם העטופים ברעב מכמה ימים, עד שמרוב רעבתנות אכלו כל הלחם ולא נשאר ממנו עד הבוקר . ויהי בבוקר, לאחר התפלה, הלכו לביתם ובבית אין כל. דרכו של הצדיק לא לספר על מצבו, רק לסמוך בביטחון עז בבורא עולם, וכך עברה שעה אחר שעה עד שעברה סוף זמן אכילת חמץ, ונשארו שוב בחוסר כל . בשעה העשירית, כאשר כבר קיימו הכתוב 'שאור לא ימצא בבתיכם', אבל באותה מדה שהיו נקים מחמץ היו נקיים ממצות ושאר צרכי החג, כי לא הוכן עדיין על החג אפילו פחות משווי פרוטה... בני ביתו היו רעבים מאד עוד מאתמול, כי מעט הלחם לא הספיק לכל אחד כי אם כזית, ומה יהיה עם ליל הסדר המתקרב ובא בצעדים מהירים!?! השעות עברו וחלפו, ועיניהם כלות ומייחלות וצופות למעלה מאין יבא עזרם!?!

והנה בשעה שלישית אחר חצות היום מגיעים שני אנשים יושבים במרכבה רתומה לשני סוסים אבירים, חזותם ומלבושם מעיד כי מגיעים הם ממדינת אשכנז, וישאלו לאנשי העיר לאמר: "היכן גר כאן איש חסיד וירא שמים, שנזהר בכל ימי הפסח לאכול רק מצה שמורה, ונזהר מאד אפילו ממהו חמץ . " ? ויתמהו אנשי העיר על האנשים למבוקשם, ומחמת שה'סבא קדישא' היה נחבא אל הכלים, והצניע מאד הליכותיו בקודש, לא ידעו מגודל צדקתו וקדושתו, להראות עליו עד שמצאו שני נערים משכניו , שהיו דרים עימו בבית אחד, והכירו בו קצת לאיש אמונים, ותיכף הראו להם את בית רבינו הסבא קדישא. בבואם לביתו, מצאו רק את הרבנית, ושאלו אותה: "היכן בעלך?", וענתה , כי הוא יושב ולומד בבית המדרש, ושאלה למבוקשם. ויענו: "מארץ רחוקה באנו, ומה' מצעדי גבר כוננו, ולרגל קדושת החג המתקרב רואים אנו שמוכרחים אנו להישאר כאן בליל החג, והיות ובביתנו אנו נזהרים בכל החומרות, רוצים אנו לערוך את חג המצות כמו בביתנו, וכיוון ששמענו על בעלכם , כי איש ירא וחרד לדבר ה', ברצוננו להיות מחוגגי חג הפסח אצלכם, כי מסתמא נזהרים אצלו בכל . " הרבנית ענתה בלב נאנחה וברוח נשבר: " אגיד לכם את האמת, רציתי מאד להכניס אורחים, זכות גדול היא לנו, אמנם עדיין לא הוכן אצלנו מאומה לחג הפסח, אני מתביישת מאד, אבל אני אומרת לכם את האמת, כבר קרוב לכניסת החג ואין לנו כלום כפשוטו וכמדרשו . " "אל תדאגי!" - ענו שניהם כאחד. "הסתכלי

נא בעד החלון, וראי מה הבאנו אתנו, כל הפסח ממש מונח על המרכבה בתוך תיבה סגורה, וכבר נביא את הכל הביתה ". מיד יצאו השניים, והביאו את התיבה ופתחו אותה, והנה היא מלאה מכל מילי דמיטב, מצות ויין משובח, בשר ודגים וכל מטעמים, וכל הירקות הנצרכים לילי הסדר, ואפילו קליות ואגוזים לחלק לילדים, ומיד ניגשו לערוך את השולחן כיד המלך, בהרחבה ובחירות כבני מלכים.

כשהגיע זמן המנחה, הלכו האורחים אל בית המדרש אשר היה שם רבינו, והתפללו שם מנחה וערבית של חג. לאחר התפילה, ניגשו האורחים אליו ויאמרו לו "גוט יום טוב!", ונתן להם שלום, ויספרו לו כל הדברים לאמור: "אנחנו מעיר רחוקה, ממדינת אשכנז, ואירע שלא יכולנו להגיע לביתנו לחג הפסח, והיות ובביתנו אנו זהירים ביותר בחומרות החג, על כן פה רוצים אנו לחוג אצל ירא וחרד לדבר ה'. ושמענו על כבודו שהוא מהחרדים לדבר ה', על כן רצינו לשאול, אם אפשר להישאר אצלכם בחג" ויען הצדיק מראדישיץ: "ובוודאי מסכים אני לזה בחפץ לב, אבל האמת לא אכחיש, ומה אעשה כי לא הכנתי עבור החג מאומה, ואיני יודע בעצמי היכן אוכל לערוך את הסדר, ועל ה' אני שם מבטחי!". ויענו השנים: "אם לא יהיה - לא נאכל!". והלכו עמו האורחים לביתו. ויהיה בבוא רבנו הסבא קדישא הביתה, והנה הבית מלא אורה ושמחה, והשולחן ערוך ומסודר כיד המלך. וישתומם מאד, ושאל לרבנית: "מה זאת?". ותען הרבנית: "האורחים שבאו הנה, הם שהביאו כל זה", ותיכף נתן שבח והודיה להשי"ת על הנסים, ושמח מאד עם האורחים, כי ראה שהמה תלמידי חכמים גדולים ויראי ה', וערכו עמו הסדר ברוב עוז וחדוה, ועסקו כל הלילה בסיפורי יציאת מצרים, וכן היה גם בלילה השני. בצאת החג, ברכו האורחים לכל בני הבית.

אחר הבדלה, הלכו החוצה, ולאחר מספר שעות נעלמו כלעומת שבאו, הלכו וחיפשו אותם בכל העיר ולא מצאו אותם, והבינו מיד שלא דבר ריק היא. ויהי כבא חג השבועות, נסע הסבא קדישא מראדישיץ לרבו הקדוש מלובלין, ואז בעת קבלת שלום שאלו הרבי על מצבו, ועל חג העבר, ויספר את אשר מצאו הנסים והנפלאות מהאורחים העלומים, ושנעלמו במוצאי יום טוב, ויען הרב ויאמר לו: "היודע אתה מי היו האורחים החשובים הללו? הלא הם מלאכי מעלה מיכאל וגבריאל, אשריך וטוב חלקך, ומעתה אפילתך תאיר לך, ויתרומם קרנך בעולם, מהיום והלאה, וכך הווה.

אין יאוש בעולם כלל (והגדת)

בישיבת נובהרדוק במזריטש סבלו חרפת רעב, פשוטו כמשמעו. ראש הישיבה הגאון הצדיק רבי דוד בלייכער זצ"ל הי"ד, היה מכתת רגליו בין הכפרים סביב, לאסוף אצל היהודים לחם לאכול. כך החזיק את מאתים התלמידים שבישיבתו ואת תלמידי הישיבות המסונפות אליה בעירות סביב. לפני הפסח הוסיף על דאגתו למזונות בני הישיבה גם דאגה לקמח כשר למהדרין לאפית מצה שמורה. במאמצים כבירים עלה הדבר בידו, ובכדי לשמור על הקמח מכל משמר, הניחו בעלית הגג של בית המדרש. והשמועה פשטה בישיבה: לחם ניתן אמנם במשורה, אבל מצות מהודרות יהיו בשפע.

עזר ה', וירדו גשמי זלעפות, מלווים במטחי ברד עזים. הברד שבר את רעפי הגג והגשמים חדרו פנימה, והחמיצו את הקמח השמור. חשכו העיניים. מה עושים?! מה אפשר לעשות? ניתן היה להשיג קמח למצות, אבל הוא עלה בכסף רב שלא היה בנמצא. הועלתה הצעה לפזר את בני הישיבה בין משפחות יהודי העיר. גם אם עניים מרודים הם, בליל הסדר כולם כבני מלכים, ואומרים: "כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח." נענה ראש הישיבה ואמר: "מורי ורבותי, יש לי ארבע שאלות. אני מבקש שתענו לי עליהן.

השאלה הראשונה: מי צוה לאכול מצה בפסח? תמהו, איזו שאלה. "הקדוש ברוך הוא" כמובן. והשאלה השנייה: מי עזר לי לאסוף את הקמח עבור המצות? נו, וכי גם זו שאלה? "הקדוש ברוך הוא" כמובן! והשאלה השלישית: מי הביא את הברד ששבר את הרעפים? מי אינו יודע, "הקדוש ברוך הוא" כמובן! ומי הביא את הגשמים שפסלו את הקמח? "הקדוש ברוך הוא" כמובן. נו, אז הוא יביא לנו קמח חדש למצות! פסק. שהרי הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים! צודק, מה יש לומר! ובערב בדיקת חמץ הגיע הדור ומסר לראש הישיבה סכום כסף גדול שהגיע בדואר, והספיק לקניית קמח מהודר ברווח, ולאפות מצות עבור כל בני הישיבה! ללמדך, שאין יאוש בעולם כלל!

ואני נזכר, כשעליתי ארצה פגשתי ברבי דוד זריצקי, הסופר החרדי הנודע. לא פגשתי בו לפני כן מעולם. ואמר לי: "רבי יעקב, בזכותכם היו לנו מצות בפסח! בזכותי? והלא לא ראיתיו עד הנה! וסיפר, אבל לא ידעתי אלא את סוף המעשה. אז אני מספרו עכשיו מהתחלה, לראשונה - כשהצבא הגרמני פלש לרוסיה ושעט קדימה, והרוסים נסוגו בבהלה עד שהתבצרו בסטאלינגראד, פרצה בהלה רבתי בשורות הצבא, וגייסו כל מי שהיה כשיר להישלח לחזית. ביקשו לגייס את כל שומרי הגולאג, מחנה עבודה שלנו בסיביר, אך מה יעשו אתנו, האסירים? פזרו אותנו בעירות ובכפרים בסיביר, ונאסר עלינו לצאת מתחומי מקום מושבינו. עד לחמישה קילומטרים סביב. מצד אחד, שמחנו. נפטרנו מעבודת הפרך, כריתת עצי הענק בטיגה. מצד שני, במחנה הייתה אספקת מזון סדירה, גם אם מנות רעב. ואני קשרתי קשרים עם הממונה על חלוקת הלחם, מהתבשילים שלהם הרי התנזרנו, השגתי מבני החבורה כל מיני זוטות כשוחד, וסיפק לנו לחם לשבע. כאן, בעירה בה שהינו, מרקה שמה, חייבים היינו לדאוג לעצמנו למזון. לתושבים בקושי היה. פעמים בשבוע חילקו השלטונות מוצרי מזון בסיסיים חינם. לפעמים בצלים, לפעמים סלק, לפעמים צנון. ובכן מה, נלעס צנון או נכסוס בצל? ניצלנו אפשרות אחת. שגרנו מכתבים לבני משפחותינו בארצות הברית. מובן שכתבנו שאנחנו בגן העדן הסובייטי ולא חסר לנו מאומה, אבל שישלחו חבילות ולו כגילוי קרבה בעלמא. זה הציל אותנו.

הגיעו חבילות קטנות, שנים שלושה קילוגרמים בלבד, אבל הכילו אוצרות. היו בהן חפיסות שוקולד ושקיות תה, והתושבים המקומיים היו מוכנים לספק ירקות למכביר, קמחים ושמנים, עבור חפיסת שוקולד או שקיק תה! קשרתי קשרים עם הפקידה הממונה על החבילות במשרד הדואר, והשגתי יפוי כח מכל חברי. הייתה מוסרת לידי את החבילות ומקבלת את האישור, והייתי מאתר את החברים ומוסר לידם את חבילותיהם. יום אחד

היא אומרת לי: "הגיעה חבילה על שם אחד, דוד זריצקי, מרחוב פלוני" אין רחוב כזה בעירה, ואין יהודי כזה ברשימתי. אולי הוא מתגורר באחד הכפרים סביב, איך אדע. הרי אסור לנו לצאת מתחומי העיירה. אמרתי לה: "החזיקי בחבילה, ואשתדל לאתרו". זה היה בסביבות חנוכה. בשלהי טבת שאלה הפקידה: "מה עם זרצקי?" משכתי בכתפי, אין אחד כזה. אמרה: "על פי התקנות, עלי לשלוח את החבילה בחזרה. חבילה שלא נדרשה בתוך חודש ימים, חוזרת לשולח." "אמרתי: "איך ידעו אם נדרשה או לא?" "?! חזקה על הביורוקרטיה הרוסית שאינה יודעת בין ימינה לשמאלה. ובכן, הפתעה, אמרה: "כל חבילה באה בעטיפה. אנחנו מסירים את העטיפה לפני המסירה ושולחים אותה למשרד הראשי, כאות שהחבילה התקבלה. מנהלים אחרינו מעקב. אם לא אשלח את העטיפה, עלי לשלוח את החבילה. ולהסיר את העטיפה בלי הנמנען, עבירה היא על החוק!" אמרתי: אין בעיה. אשיג לך עטיפה ריקה! "איך" תמהה. "יש לי דרכים משלי", ענית.

הלכתי לשוק השחור, אין דבר שאין להשיג שם. תמורת שקית תה, השגתי עטיפה ריקה של חבילה מהדואר הרוסי! הבאתי לפקידה ונחה דעתה. השאירה את החבילה ברשותה. כעבור חודש, נתקלתי ביהודי מהכפר הסמוך זנמרור. קיבל אישור מיוחד להסדיר ענייני בעירת המחוז שלנו. חקרתיו, והתברר שדוד זריצקי שוהה עמהם. הוא כתב לבני משפחתו בארה"ב שהוא שוהה בזנמרור שעל יד מרקה, והם טעו ושלחו למרקה עצמה. מהרתי למשרד הדואר, והחבילה נשלחה לזנמרור. עד כן, מה שידעתי. וכשהגעתי לא"י גילה לי רבי דוד זריצקי שהחבילה הגיעה לידי יומיים לפני פסח, ובתמורה למעדנים שהיו בה השיג "קמח מן השוק" למצות [הכשר בשעת הדחק (או"ח תנג) ואין שעת הדחק גדולה מזו] ותפוחי אדמה וירקות, וחגגו את החג בהרחבה. ללמדך - שאין ייאוש בעולם כלל. אנו עושים את שלנו, ולה' הישועה.

אל לו לאדם להתחכם (פניני עין חמד, גליון 634)

להלן סיפור מופלא מ'זוי העמודים' מתוך דבריו הנפלאים של הרה"ג יצחק זילברשטיין שליט"א ומובאים ע"י ר' מיכאל צורן הי"ו, ויש בו כדי ללמדנו, שכאשר שאלנו רב לגבי עניין מסוים, עד כמה עלינו לא להתחכם בנידון.

סיפר ד"ר משה אליקים ברוקם המשמש בשעות שלפני הצהרים כרופא בכיר במעייני הישועה, ואחה"צ הוא מחשובי הלומדים בכלל בית דוד-חולון. בביה"כ שהתפללתי בו לפני כמה שנים, היה יהודי שמוצאו מארה"ב. למחייתו היה סוחר יודאיקה, הוא היה נוסע פעמיים בשנה לארה"ב עם קטלוג של מוצרי יודאיקה, ספרים, חומשים, פרוכת, וכיוצא בזה, ומקבל הזמנות, ולאחר מכן היה שולח זאת מהארץ לחו"ל. בחול המועד פסח סיפר אותו סוחר, שהוא מתעתד לנסוע לחו"ל מיד במוצאי פסח, אמרתי לו: "אתה נכנס לשאלה הלכתית גדולה, אתה אמנם יוצא מכאן במוצאי פסח, אך אתה תגיע לשם בבוקרו של יו"ט שני, והרי ההלכה היא, שמיד כשאתה מגיע לשם, אתה מתחייב לשמור על יו"ט שני". אז מה אתה מציע לי?", שאל הסוחר, אמרתי לו: "הפשוט ביותר, לשנות את הכרטיס, ולדחותו ליום אחר". אולם הלה התנגד: "לא בא בחשבון, הטיסה הבאה תצא

רק יומיים לאחר מכן, ואני אפסיד יומיים עבודה, לא בא בחשבון". והוסיף, "לפי מה שהבנתי ממך, האיסור הוא משום 'לא תתגודדו' כלומר אני בן א"י ואיני מחויב ביו"ט שני, והאיסור לעשות מלאכה שם, הוא כדי שאנשים לא יראוני נוסע, אני אשתדל שבנסיעתי משדה התעופה עד המלון אף אחד לא יראה אותי, והכל יבא על מקומו בשלום". אמרתי לו, ההלכה מפורשת במשנה ברורה שאפילו בצנעא אסור, ותזכור מה שכתוב בגמרא (שבת דף סד ע"ב): אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית עין אפילו בחדרי חדרים אסור! אמר לי: "גוט מועד", והלך, כלומר אתה מחמיר מדאי, זה לא נראה, שדבר שאסור משום מראית עין, אסור גם בחדרי חדרים, מי יכול לראות אותי.

לאחר שבעה שבועות חזר הלה מחו"ל, ואמר לי: "אני מצטער על הרגע שלא שמעתי בקולך, שילמתי מחיר יקר, יקר מאד על שלא שמעתי לך, להלכה הצרופה, שאסור לחלל יו"ט שני גם בצנעא". כך סיפר: "כידוע לך, אני החלטתי שבצנעא מותר לחלל יו"ט, ואכן נסעתי ללוס אנג'לס במוצאי פסח, הגעתי לשם באחרון של פסח, הזמנתי מונית ונסעתי למלון, המלון מכיל ארבעים וחמש קומות, קיבלתי חדר בקומה השלושים ושבע, כמובן שעליתי במעלית, כי הרי לשיטתי בצנעא מותר". לאחר שהתמקמתי במלון, החלטתי היות ואני צריך להתחיל את עבודתי מיד במוצאי החג, אני אתגלח כעת, ואהיה מוכן לצאת לדרך מיד בצאת החג. חשבתי לעצמי מלון, שאין בו אפילו יהודי אחד, איזה בעיה יכולה להיות כאן להתגלח, מי יכול לראות אותי בחדר סגור, בקומה השלושים ושבע, יש כאן אלף חדרים שכולם מאוישים על ידי גויים, לי אין איסור לעשות מלאכה ביו"ט, רק לשיטת הד"ר אסור משום מראית עין, מי יכול לראות מה שאני עושה בתוך חדרי"? "הוצאתי את מכונת הגילוח, הכנסתי לשקע החשמלי, אך שכחתי לכווננו לוואט של ארה"ב, בארץ ישראל הוואט הוא, 220 ובחו"ל 110, מיד כשהכנסתי את המכונה לשקע, התחילה המכונה להוציא עשן, אמנם לא קרה כלום, הוצאתי מיד את המכונה מהשקע, וחוץ מנזק קטן למכונה לא קרה כלום. לאחר כמה שניות מתקשרים אליי מהקבלה למטה, ושואלים אותי, מה קרה בחדר, הגלאי עשן מצפצף, ספרתי להם את הסיפור של המכונה והם נרגעו". כעת היה לי בעיה, כל החדר מלא עשן, אי אפשר לפתוח חלונות בקומות הגבוהות של בית המלון, הכל עובד שם עם מיזוג אוויר, וכל חדרי מלא עשן. החלטתי לפתוח את הדלת, כדי שהעשן יצא, מה שלא ידעתי, שהגלאי עשן של הפרוזדור אינו מחובר לקבלה, אלא ישר למכבי אש של לוס אנג'לס, עוד דבר לא ידעתי, שלפני כשלושה שבועות הייתה שריפה גדולה בבית מלון בלוס אנג'לס ונשרפו שני אנשים למוות, והאשימו את המכבי אש, שלא באו בזמן, וכל התקשורת שם הייתה נגדם, עד שבלחץ הקהל, הקימו ועדת חקירה כדי לבדוק בדיוק מה קרה.

מיד כשצפצף הגלאי במכבי אש, הזעיקו שלושים משאיות, ושלוש מאות כבאים! אני שכבר סגרתי את הדלת, שמעתי התרחשות למטה במלון, ועד שחשבתי אם לגשת לחלון ולראות מה קרה, כבר שעטו עשרות כבאים לחדרי, ובמכת גרזן פרצו את החדר, כאשר הם צועקים בקול: "היכן האש". "הייתי מאד מבוהל, לפריצה הלא מתוכננת, הסברתי

מה שקרה עם המכונה, הם הגיבו בהבנה והזהירו אותי: "בפעם הבאה תזהר, כשאתה מכניס מכונה לשקע." אבל בינתיים ביחד עם הכבאים נכנסו גם צלמי התקשורת, והם צילמו אותו כשאני יושב עם מכונה ביד ורוצה להתגלח, וכל מהדורות החדשות בלוס אנג'לס נפתחו עם הסיפור הדרמטי על מאות כבאים ששעטו למלון ועל הטעות שאירעה, ותמונתי עם המכונה בידי וכיפה על ראשי, התנוססה בראש כל חוצות. יהודי לוס אנג'לס שפתחו את החדשות במוצאי יו"ט ראו אותי יושב במצב מאד לא נעים, ובנוסף ראו אותי, כשאני יושב עם כיפה על ראשי, ובידי מכונת גילוח. בכל מקום שהסתובבתי, עצרו אותי יהודים ושאלו: "זה אתה שרצית לחלל את ה"יו ט שני, ועשית שריפה בבית מלון?", ובמקום לעשות עסקים, עשיתי לעצמי ביזיונות נוראים. הרגשתי על בשרי את מאמר חז"ל "הם עשו בסתר, והקב"ה פרסמם בגלוי."

אמת - דרך חיים (מאורות הדף היומי, גליון 971)

מעשה מעניין התרחש עם רבה של קוממיות, הגאון רבי בנימין מנדלזון זצ"ל.

לאחר השואה האיומה, שרדו לו להרב מנדלזון זצ"ל, קרובים ספורים בלבד שעלו לארץ ישראל, שאחד מהם זכה להקים משפחה שהרב מנדלזון זצ"ל היה לה כאב אוהב, דואג ומכוון בכל ענייניו. פעם אחת, היה זה מספר ימים לפני פרוס חג הפסח, חשק בחור צעיר בן לאותה משפחה, לראות במו עיניו את אפיית המצות במאפיית קוממיות שבהשגחת קרובו הדגול. השמש להטה באותו יום, והבחור עשה את דרכו באוטובוס מיושן בואכה המושב קוממיות. כדרכו, קיבלו הרב בביתו במאור פנים, וכפי שנוהג היה תמיד, צירפו אליו ללימודו תוך שהוא מקלף עבורו פרי ומגישו לו למען יתרענן מן הדרך הארוכה והמייגעת. כעבור זמן מה סיימו השניים את לימודם, והבחור שח בפני קרובו הגאון, כי טרח ובא אליו כדי לראות את אפיית המצות שבמאפיה הנמצאת תחת פיקוחו של הרב. "וודאי, וודאי" נענה הרב, ונטל את הצעיר בזרועו להוליכו לעבר המאפיה.

כאשר נגלה לעיניו המבנה בו שכנה המאפיה, החל הבחור לנקות את בגדיו במרץ, ופשפש בכיסיו שוב ושוב כדי לבדוק שאין בהם פירור חמץ חלילה והמשיך לצעוד בחדווה עם הרב לעבר פתח המאפיה. משהגיעו השניים אל המבנה, החל הרב לסובב את בניין המאפיה אנה ואנה, כשהוא תר בעיניו אחר דבר-מה. הבחור ביקש לעזור, ושאל את הרב מנדלזון זצ"ל במה הוא יכול לסייע לו. "כיסא או שרפרף אני מחפש", השיב הרב. "כיסא? שרפרף?" שאל הצעיר, "לשם מה?" הרב כבר אחז בידו שרפרף עץ ישן ורעוע, כאשר הניח יד רכה על כתפו של קרובו הצעיר ולימדו לקח מופלא בהלכות דרך ארץ: "הבט חביבי. כדי להימנע במאפייתנו מחשש חמץ, חס וחלילה, הנהגנו חוק ולא יעבור, שלאיש אין זכות כניסה לתוך המאפיה לבד מאשר לעובדיה". הבחור כבר עמד להצביע על עצמו, כאומר: "אבל דוד, הן קרובים אנו, כלום אינך יכול לעשות דבר-מה עבורי?" אך הרב מנדלזון זצ"ל המשיך בדבריו, תוך שהוא מתבונן בו בעיניו הפיקחיות: "אלא מה אתה רוצה לומר, שמשום שאתה קרובי היקר אעשה עמך "פרוטקציה", "אה? ובכן יקירי, "פרוטקציה איז חוסר יושר - "פרוטקציה הינה חוסר יושר - לצערי הרב איני יכול להיענות לבקשתך

להיכנס אל המאפיה. " הרב מנדלזון זצ"ל סיים את דבריו, והעמיד את השרפרף ליד קיר המאפיה כשהוא מסמן לקרובו: "עלה על השרפרף. שם, למעלה, ישנו אשנב צר דרכו תוכל להביט על מלאכת האפייה"...

כל חיי", סיפר אותו בחור, "לא אשכח את הלקח שלמדתי מקרובי הגאון רבי בנימין מנדלזון זצ"ל, שהאמת הייתה נר לרגליו, ובכל מצב ואופן הוא לא סר ממנה ימין ושמאל".

אני ה' - נאמן לשלם שכר (מתוך מדבש - הרב ברוך בוקרה שליט"א, גיליון 242)

ובעניין זה אבקש לשתף את הקוראים היקרים בסיפור אישי של השגחה פרטית:

תקופת הקורונה הייתה (ועודנה) תקופה מאוד לחוצה. השיא היה בתקופה שלפני חג הפסח, המשק נסגר, גורשנו מבתי הכנסת לתפילות בבתיים, ההכנות לפסח היו מלוות בחשש שלא נידבק בנגיף חלילה, כל טלפון לא מזוהה היה חשוד שאולי זה ממשרד הבריאות, עם הנחייה להיכנס לבידוד היות ושהינו בקרב חולה מאומת במהלך אחת היציאות שלנו לקניות וכיו"ב.

בשיעורים ובגיליון (ויקרא) דלינו ממקורות חז"ל עצות כיצד להינצל מחולי המגיפה. בין היתר הבאנו את המעשה המובא בגמרא (תענית כא', ב'): במחוז סורא שבבל הייתה מגיפה (דבר) ורק בשכונה שבה גר רב (גדול אמוראי בבל) לא הייתה מגיפה. כולם חשבו כי הזכות של רב היא זו שהצילה מן המגיפה. והראו להם בחלום כי אמנן זכותו של רב היא גדולה, אך מה שהציל אותם זו זכותו של יהודי שהיה משאיל כלי חפירה לצורך חסד של אמת (קבורה) ובזכותו ניצלה כל השכונה. ולכן יעצנו לכולם להרבות במעשי חסד (גם מתוך הבתים): חסד עם בני ביתנו בעזרה הדדית ובעידוד. טלפונים וחיזוק אנשים בבידוד וחולים ועוד כיו"ב... וכך אכן השתדלנו לעשות בביתנו.

יום אחד נודע לי על חבר ירא שמים שחלה ונמצא בבית חולים (ולאחר מכן עבר למלונת) התקשרתי אליו מידי פעם, שאלתי בשלומו והצעתי את עזרתנו לו ולמשפחתו ששהתה בבידוד בכל הנדרש, ואף שלחנו להם ספרי קריאה לילדים. ברוך ה' הוא החלים וחזר בשלב מסוים לביתו. ביום שני י' באייר חזרתי לעבודתי בסיעתא דשמיא, בסוף יום העבודה חזרתי לביתי ואז גיליתי כי תעודת הזהות שלי נעלמה... ניסיתי לחפשה בבית אך לא מצאתי. עברתי על כל מסלול ההליכה שעשיתי מהבוקר אך לא מצאתי. למחרת התקשרתי למשטרת חדרה (כי ע"פ החוק על המוצא להעביר את התעודה למשטרה) אך נאמר לי כי לא נמצאה התעודה. קראתי את הסגולה 'אמר רבי בנימין'... והשלכתי את יהבי על ה' יתברך מתוך אמונה ובטחון שהכל לטובה ובמקביל נערכת להודיע לרשות האוכלוסין על אובדן וביטול התעודה ולשלם 120 ₪ על הנפקת תעודה חדשה אך התברר כי עדיין אין קבלת קהל עד להודעה חדשה.

למחרת חזרתי לעבודה והנה לאחר כמה שעות קיבלתי טלפון מביתי והודיעו לי כי התעודה נמצאה והושבה לביתי. ומי מצא אותה? אשתו של אותו חבר שחלה בקורונה

והחלים ... כאשר התקשרתי להודות לאותו חבר התבררה לי עוצמת ההשגחה הפרטית, האישה נכנסה 'במקרה' להטעין את כרטיס ה'רב קו' במשרד התחנה המרכזית בחדרה וזאת כיוון ש'במקרה' לא היה ניתן להטעין ע"י המכונות האוטומטיות. ואז פונה אליה הפקיד ושואל: 'סליחה, מישהו מצא כאן בתחנה תעודת זהות של אדם חרדי, תראי אולי אתם מכירים אותו?' הוא מראה לה את התעודה והיא אומרת לו 'בוודאי שמכירים' וכך חזרה אלי התעודה. אמנם יתכן שהתעודה הייתה מגיעה אלי בדרך אחרת אם הפקיד היה מוסר למשטרה וכיו"ב... אבל אני נפעמתי מעוצמת ההשגחה הפרטית וצירוף המקרים המדהים. שדווקא אותה משפחה שאיתם גמלנו חסד היא זו שנשלחה כדי להחזיר לנו בחסד.

אחים יקרים! 'אין עוד מלבדו ואפס זולתו'... הקב"ה הוא המנהיג של כל העולם והוא שמסובב ומשגיח באופן פרטי על כל אחד ואחת. זו הייתה תכלית 'יציאת מצרים' וזו היא תכלית 'יציאתנו מן ה'קורונה'. אם נשכיל להתחזק באמונה ובקיום המצוות לא נצטרך עוד 'קורונה' ולא נצטרך עוד איתותים מלמעלה.

ברעט שנפל להמים, (נעם שיח – פסח)

נכדו של הגאון רבי משה ניישלאס זצ"ל אב"ד שיכון סקווירא, סיפר סיפור נפלא, שפעם אחת ביו"ט פסח נכנס אצל זקיני יהודי אחד, ונפשו בשאלתו, היות שנפל ברעט [קורת עץ] לתוך החבית של המים שהכין לפסח, על כן הוא רוצה לדעת מה הדין. רבי משה התפלא, שלכאורה אינו רואה שום שאלה כאן, אבל מפני כבוד האיש לא אמר כלום, רק אמר לו שאין בזה שום שאלה והכל בסדר. לאחר זמן, חשב רבי משה לעצמו, שזה דבר זר שיבואו לשאול אותו כזה שאלה פשוטה, ולכן הפך שוב בדעתו, עד שלפתע כבר הבין מה שקרה אצלו – היהודי היה מדבר ב"ליטווישע אידיש – "ו"לחם" הם אומרים "ב רייט", כמו שאומרים על קורה "ברעט – "והיהודי בא לשאול שנפל לתוך החבית מים "לחם" בפסח, והיה "כבוש" בתוך המים, והוא שואל מה הדין! – ואכן שאלה גדולה היא בפוסקים אם נחמצו המים מחמת "חמץ בפסח".

הגאון רבי משה לא ידע מה עושים, שכן היהודי ישתמש שוב עם המים בפסח לכל ימות החג, ולכאורה זה חמץ גמור, ואין הוא יודע מי הוא היהודי הזה. רבי משה לא איבד עשתונותיו – והוא לקח ספר תהלים בידו, והתחיל לשפוך שיח לבורא כל עולמים, שלא יצא שום מכשול מתחת ידיו. לאחר שסיים להתפלל, לקח רבי משה את הטלפון, והקיש איזה מספר טלפון בלי להסתכל, ושאל את היהודי אולי הוא בא לשאול אותו אודות הברעט שנפל להמים, והיהודי אמר לו שאכן הוא בא לשאול, ואמר רבי משה, שזה שאלה של "חמץ בפסח", ושיבוא שוב אצלו, כי הוא רוצה לברר הפרטים, וכך ניצל היהודי ממכשול על ידי שהייתה לו לרבי משה סייעתא דשמיא עצומה.

"בשנה זו בני חורין!" (סיפורו של זאב ברקת-גורפינקל, על-פי 'בקדושה ובגבורה')

זו הייתה השנה השישית שלנו בגיהינום. שש שנים של שיעבוד וסבל בלתי-אנושיים, שבהן אנו, יהודי אירופה, נתונים לאובדן ולמרמס. מעונים במחנות כפייה, נרדפים על נפשנו, וחווים ייסורים ותלאות נוראים מידי הצורך הנאצי.

המוות היה נוכח קבוע בינינו. כל יום של חיים היה מתנה יקרת ערך. וגם בתוך התופת האיומה, על אף הסבל הבלתי-נגמר, ניסינו לשמור על צלם אנוש ועל שאר-רוח. להתרומם מעל אפלת גיא הצלמוות שאפפה אותנו, ולספוג רגעים שישכיחו מאיתנו את הזוועות הקשות.

במקום שבו הזמן עצר מלכת נזכרנו שבוע לפני חג הפסח במועד הקרב ובא. השנה תש"ה (1945), מחנה ריכוז באזור לנדסברג שבגרמניה. בין האסירים החל להירקם חלום. הזוי ומופרך ככל שנשמע, הוא צבר תאוצה בקרב היהודים הנדכאים והדליק ניצוץ בעיניים הכבויות. מצות! לחם עוני! כאן, במקום החשוך ביותר עלי אדמות, נאכל מצות!

את התפקיד הטלנו על פרידמן, שהיה חבר נאמן ושותף סוד לקבוצת החברים שעמה נמנית. הכול נעשה בסודי סודות, מתחת לאפם של הקלגסים. פרידמן יצר קשר עם הרב שמואל שנייג, ובדרך עלומה, שמעולם לא נחשפה לפניי, הצליחו לאפות מצות. כיצד? איש לא ידע. תעלומת אפיית המצות נותרה כמוסה.

את השמחה שהציפה את ליבנו – אין לתאר. הבטנו בעיניים קרועות מתדהמה במצות היקרות, כמי שנחתו לכאן מעולם אחר. ספרנו בשקיקה את הימים ואת הרגעים לקראת ליל הסדר. זו הייתה בעבורנו משאת נפש – לזכות לטעום מצה כשרה לחג הפסח בתוך הגלות המרה.

ערב פסח אחר-הצהריים. היינו כמה אסירים שזכו להשתתף במעמד המרגש, והתחלנו בהכנות לקראת ליל הסדר. נקטנו תחבולות ותכסיסים, ולא חסכנו כל מאמץ כדי לחגוג את הלילה ככל האפשר. הברחנו קרש ממחנה העבודה אל מחנה המגורים, והצמדנו אותו אל אחד הדרגשים. זה יהיה לנו שולחן הסדר.

מבעוד מועד אגרנו כמות של סוכר, שכל אחד חסך מפיו מתוך ההקצבה המזערית שניתנה לנו. המסנו את הסוכר והתססנו אותו למין יין, בבואה קלושה לארבע הכוסות. ממרור היינו פטורים; שבענו ממנו דיי והותר. ואז, כשה'שולחן' היה 'ערוך', התעוררה בעיה: מניין נשיג הגדה של פסח?

יצאנו למסע חיפוש בהול בין הצריפים. התפזרנו בין האסירים ושאלנו אם מי מהם מחזיק במקרה סידור תפילה. למרבה השמחה מצאנו את מבוקשנו. באחד הצריפים איתרנו אסיר יהודי שהחזיק סידור ובו הגדה של פסח. היינו מאושרים, אולם היהודי סירב להשאיל לנו את 'אוצרו' היקר, שעליו שמר מכל משמר. לבסוף, לאחר הפצרות והיסוסים רבים, ניאות להיפרד לזמן קצר מהסידור שלו.

היינו נרגשים. ברדת ליל השימורים, ט"ו בניסן תש"ה, הצלחנו לשדל את ה'קאפו' לדחות את מועד כיבוי האורות מהשעה 21:00 לחצות. הסכמתו הייתה עוד נס בשרשרת האירועים הפלאיים שזימנה לנו ההשגחה העליונה.

התייצבנו לתפילת חג רוויה דמעות של הודיה, על הזכות לחגוג את הפסח למרות הכול. התפילה הייתה מהולה בתחינות לאבינו שבשמים שימציא לנו גאולה פרטית, כפי שגאל את אבותינו. המצות היו, כמובן, כלות השמחה. מראָהן עורר פרץ של קריאות השתאות. מצות מקמח לבן במחנה הנאצי! ה'סדר' החל. 'קדש', הכריז מאן-דהו, והנוכחים קידשו על ה'יין' בקולות חנוקים מבכי.

"הא לחמא עניא", קרא מנחה הסדר, וכל העיניים הביטו על המצות היקרות. לחם עוני אמיתי, לא זכר ולא סימן בלבד.

באותו רגע קם מקצה השולחן אסיר אחד. גופו היה כחוש, עיניו בולטות מחוריהן, ועצמותיו הגרומות שיוו לו מראה של שלד מהלך. "יהודים!", קרא בגרון ניחר, "אין בכוחנו לחכות עוד. איננו מוכנים להמתין 'לשנה הבאה'. כבר השנה, ריבון העולמים, אנו מבקשים להיות בני חורין". זעקתו הדהדה בצריף הסגור. "אמן!", החרו-החזיקו אחריו שאר החוגגים.

בחצות התפזר ה'סדר'. אנו, המארגנים, ביקשנו לתהות על קנקנו של הבחור הלא-מוכר, שביטא בצעקתו את המיית לב כולנו, אולם הוא נעלם כלא היה. זה היה חג הפסח האחרון שלנו כמשועבדים במחנה התופת. היו בינינו כמה אמיצים שחירפו נפשם ומיאנו להכניס לפיהם דבר חמץ.

חלף חודש. ביום שישי, י"ד באייר, פסח שני, שוחרר המחנה בידי כוחות צבא ארה"ב. הבטנו כלא-מאמינים בחיילים שחילצו אותנו מידי שובינו הארורים. לפתע היכו בנו דבריו של הצעיר החיוור והמסתורי בליל הסדר: "בשנה זו בני חורין!".

באותו לילה היינו עדות חיה, מהלכת, לאותה תופעה פלאית יחידה בהיסטוריה האנושית: הישרדות עם ישראל למרות כל הרדיפות והשמדות. את התשובה קיבלנו באותו ליל פסח, באמונתו הנחרצת והיוקדת של הצעיר, ובנחישות שהפגינה קבוצת יהודים שחגגה את סדר הפסח במחנה עבודה גרמני.

דיבור אמת (דברים טובים – מטות)

סיפור מאלף על שמירת דיבור אמת של הגאון רבי שמואל קאלין זצ"ל בעל ה'מחצית השקל'. היה זה בתקופה בה הגויים שונאי ישראל ניסו בכל כוחם להעליל עלילות דם על היהודים, כאילו הם צריכים דם עבור המצות לחג הפסח, ולשם כך הם שוחטים ילד גוי ומוהלים את דמו בבצק המצות, גם בעירו של המחצית השקל שררה אווירת מתח בין היהודים והגויים, ובאוויר ריחף כל העת החשש מעלילת דם קרבה. בעל המחצית השקל החליט שהוא מנצל את קשריו עם מושל המחוז, ובשיחה עמו הסביר לו כי כל עלילות הדם הם שקריות, וכי עם ישראל מלבד שהוא מוזהר על 'לא תרצח', הוא אף מוזהר שלא לאכול דם, ולכן אין כל אמת בעלילה המרושעת כי העם היהודי שוחט ילדי גויים לצורך אפיית המצות. המושל השתכנע מכנות דבריו של הגאון זצ"ל, והבטיח לו כי על כל צרה שלא תבוא הוא יגן על היהודים מפני עלילה כזו.

ואכן אשר יגורו בא, וסמוך לחג הפסח נמצאה גופת ילד גוי, ולידה סכין. העיר נעשתה כמרקחה, והגויים תאבי דמם של היהודים עמדו כבר בפתח רחוב היהודים לכלות בהם את זעמם. המושל קיים את הבטחתו ותיכף שלח את חייליו כדי להגן עליהם מפני חמת זעמם של הגויים. חקירת מקרה הרצח החלה, והנתון המדהים שנתגלה שהסכין שנמצאה ליד גופתו של הילד, וכנראה שימשה את הרוצחים, היא לא פחות ולא יותר שייכת לבעל המחצית השקל. למותר לציין שטרף זה נטרף ע"י הגויים בשמחה, הלא מורם ורבים של היהודים נתפס על חם, והרב נלקח לבית הכלא לדעת מה יעשה בו. לא הועילו לו כל קשריו עם המושל, כי גם הוא כעס עליו מאוד על כך שהערים עליו בהעמדת פני לשירותי ההגנה במשפטו את שירותיו של עורך דין גדול מאוד, והאחרון נפגש עם המחצית השקל לקראת המשפט, בפגישה זו הציע העו"ד למחצית השקל לכפור בעובדה שהסכין שייכת לו, כי לעת עתה אין לתביעה כל ראיה כי אכן הסכין שייכת למחצית השקל. אך למרבה פליאתו של עורך הדין, לא הסכים המחצית השקל לבקשתו, וענה לו 'היה לא תהיה, אני לא אוציא דבר שקר מפי, אני אודה שהסכין שייכת לי, אך לא אני רצחתי את הילד וגם אינני יודע מי כן רצחו'.

עורך הדין ראה שהגאון זצ"ל אינו משתף עמו פעולה בהליך ההגנה, ולכן התפטר מתפקידו במשפט זה. גם שכנועם של ראשי הקהילה לא הועילו, והמחצית השקל נשאר בשלו', לא אוציא דבר שקר מפי'. עת המשפט הגיע, וכבר בתחילתו שואל השופט את המחצית השקל, 'האם הנך מודה שהסכין הזו שלך?' 'כן' ענה הרב, השופט שכנראה לא היה כ"כ רשע כמו התביעה, ניסה לעזור למחצית השקל, ושוב פנה אליו 'יודע אתה כי אין כל עדות שאכן הסכין הייתה שלך, ולכן יכול אתה לכפור בעובדה זו, האם בכל אופן אתה מודה שהסכין שלך?' ושוב עונה לו המחצית השקל בבטחה 'כן, הסכין אכן שלי, אולם לא אני רצחתי את הילד, וגם אין לי כל מושג מי רצח אותו!'. דברי המחצית השקל הרשימו את השופט, והוא פנה אל התביעה בטענה כי הוא רואה לנכון להאמין לנאשם ולזכותו, כי אם הוא שקרן והוא אכן ביצע את הרצח, מדוע לא שיקר שהסכין איננה שלו, הרי יכול היה להיפטר בכך מכל התביעה, אין זה אלא כי איש אמת הוא, ואני מאמין לו כי לא הוא רצח את הילד.

שמחה גדולה הייתה ליהודים, אבל שמחתם הפכה לתוגה כאשר התובע נעמד וטען כי יש לו עד שמוכן להעיד שהסכין שייכת למחצית השקל, ואי לכך כבר אין ראיה שהמחצית השקל דובר אמת, כי לא יכול היה לשקר בזאת. העד עלה על דוכן העדים, והשופט שואל אותו האם ראית מעודך את הסכין הזו? 'לא' ענה האיש, 'אבל אני שימשתי בעבר כמשרת בבית הרב ומכיר אני את כל הסכינים שהיו בביתו, ובידי סימן מובהק כי גם סכין זו היא מסכיניו, כי בכל סכיני הרב יש חריץ דק בראשם'. השופט ציווה להביא אליו את הסכין, ואכן כך היה, גם בראש סכין זו ישנו חריץ דק. 'מה בפיק?' שאל השופט את כבוד הרב הנאשם, ושוב ענה הרב בנחרצות 'אכן הסכין שלי, אך אם עד כעת לא ידעתי מי הרוצח, עתה אני כבר יודע מיהו, הרוצח הוא לא אחר מעד המעיד לרעתי!!', פני העד חפו והוא התמוטט על מקומו והודה במעשה הרצח. כבוד הרב הסביר לשופט ולכל הנוכחים את

ראיתנו הברורה, 'בואו אל ביתי וראו כי בכל הסכינים שלי אין כל חריץ, ורק בסכין הזו ששימשה את הרוצח יש חריץ, ואם כן כיצד ידע על כך העד, הרי הוא אמר לכם כי הוא לא ראה מעודו את הסכין, אין זאת אלא כי הוא הרוצח ולכן הכיר את הסכין היטב. בכבוד מלכים שוחרר הרב מהכלא, וליהודים הייתה הרווחה, והכל הבינו כי אין כל הפסד משמירת דיבור של אמת.

הבעיה החמורה של ה'חפץ חיים ... [מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד']

ה'חפץ חיים' הגיע פעם לעיר אחת, וראשי הקהל הודיעו לו שסכומי הכסף שנאספו לקמחא דפסחא, עדיין לא מספיקים כדי לכלכל את נצרכי העיר, ובקשו ממנו לדרוש בפני הקהל ולעוררם בנושא. נענה החפץ חיים לבקשתם, וכאשר התכנס הקהל, קם הכהן הגדול ואמר כדברים האלה:

אני כבר אדם זקן, וגם אתם יודעים שלא אחיה לעולם ... הנה כאשר אבוא ואתייצב בפני בית דין של מעלה, ישאלוני האם בעיר שלכם נתנו קמחא דפסחא בכמות מספקת? למשמע השאלה הזו, המשיך החפץ חיים, "אהיה נתון בבעיה גדולה. אם אענה ואומר שנתתם את כל הסכום שהנכם יכולים לתת - הרי יהיה זה בגדר שקר! וכי הנכם חושבים שאני אוציא מפי מילה של שקר, ועוד לפני בית דין של מעלה?! אם אענה ואשיב לפני בית הדין שלא נתתם מספיק, הרי יחשב הדבר כלשון הרע! וכי אני שנזהרתי במשך כל ימי חיי מלדבר לשון הרע, אפתח שם את פי ואדבר לשון הרע על קהילה שלמה?! "לכן", פרץ ה'חפץ חיים' בבכי ואמר: "אני מבקש מכם, קהל קדוש, השתדלו בכל כוחכם לפטור אותי מהבעיה החמורה שבה אעמוד, חלילה, בפני בית דין של מעלה, ותתנו את הקמחא דפסחא כפי דרישותיהם של ראשי הקהל שלכם."

כותבי הקורות מספרים, שהקהל התעורר מאוד למשמע דבריו של ה'חפץ חיים', והוציאו כסף מלוא חפניהם עד שהתמלאה וגדשה הסאה...

היום העמוס ביותר (פניני נועם שיח - פסח)

אם נשאל כל אדם באשר הוא איזה יום הוא העמוס ביותר, חושבני שכל אחד ישיב שערב פסח הוא היום העמוס ביותר, ובפרט בערב פסח בבוקר שכל אחד עסוק מאוד, כי צריכים לגמור לאכול את החמץ עד סוף זמן אכילת חמץ ולהטמין את הכלים של חמץ במקומות המסוימים, ואח"כ לשרוף את החמץ ואת הלולב וכדו', וכמובן שצדיקים וגדולים לא נגרעו בזה מכלל ישראל וגם אצלם יום זה הוא העמוס ביותר - וכמו כן היה הדבר אצל הגאון האדיר רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל, שיום זה היה אצלו מהעמוסים ביותר, ולכן לפלא גדול היה הדבר ששנה אחת בערב פסח לאחר שריפת החמץ קרא רבי שלמה זלמן את אחיינו שהיה לו לעזר בחלוקת כספי צדקה וכדו', וביקש ממנו שימחלו בטובתו להקדיש עבורו קצת מזמנו העסוק

ויסור לביתו, כי דבר לו אליו . כמובן שהלה התפלא מאוד מה לו לרבי שלמה זלמן אליו בשעות העמוסות האלה, אך מפני כבודו של דודו הדגול היה כמחריש ולא אמר לו דבר.

ויהי כבואו אל מעונו של רבי שלמה זלמן, מסר לו רבי שלמה זלמן כמה מעטפות סגורות, וביקש ממנו שישתדל מאוד מאוד למסור את המעטפות להאנשים ששמתם וכתובתם היו נקובים על המעטפות – עוד היום בערב פסח – וחזר רבי שלמה זלמן וביקש בפירוש שישתדל למסור להם את זה "היום" בערב פסח דייקא ! כששמע את בקשת דודו לא יכל להתאפק ושאל את דודו "דודי החשוב, איני מבין, והלא כמה שבועות עסוקים יהודים טובים בגמילות חסדים בגופם ובממונם ואוספים מעות חיטים לתת קמחא דפסחא לכל הנצרכים, וכל אלו הנצרכים הרי יש להם כבר כל מילי דמיטב לכבוד פסח – מצות יין בשר ודגים וכל מטעמים – מה בוער לכם לשלוח למשפחות הנצרכים האלו את המעטפות בערב פסח דייקא, והלא אפשר לשלוח להם את כל זה גם אחרי יו"ט". אך רבי שלמה זלמן לא ענה לו כלום על כך, רק הביט בפניו ואמר לו "א גוט יו"ט", ומזה הבין שמוכרח הוא למסור את המעטפות היום ללא איחור, ואם גדול הדור מצוה חייבים לציית...

כשיצא לחוץ, לא יכול היה להתאפק – כי הבין שיש במעטפות משהו אחר יותר מכסף, והציץ באחד המעטפות, והשתומם לראות בתוכה לא פחות ולא יותר מאשר כרטיסי כניסה לגן החיות... וכך חזר ונשנה בתוך כל המעטפות האחרות שהיה שם כרטיסי כניסה לגן החיות, הוא לא הבין מה קורה כאן, מה לו לרבי שלמה זלמן עם גן החיות, ומי פתי ילך בערב פסח בצהריים לגן החיות, ואם הכוונה לחוה"מ הלא אפשר למסור את המעטפות בחוה"מ, מהו הנחיצות להיום, אך אם גדול בישראל מצוה אין שואלין, והוא מילא את השליחות ומסר את כל המעטפות .

בחוה"מ הגיע לבית דודו לביקור חג, ותוך כדי שהם מדברים בדברי תורה וענייני השעה, לא יכול להתאפק ושאל את דודו רבי שלמה זלמן אם אפשר לשאול איזה שאלה – "הלא פסח הוא זמן ששואלים שאלות", אמר לו רבי שלמה זלמן שיכול לשאול. אמר לו אחיינו, שבצאתו הוא לא יכל להתאפק ופתח את המעטפות וראה את מה שראה, והדבר אינו נותן לו מנוח, מה לו רבי שלמה זלמן לכרטיסי כניסה לגן החיות, ומה כל הבהילות בזה לערב חג הפסח . אמר לו רבי שלמה זלמן: הסכת ושמע, באמת, צדקת בטענתך שכל הנצרכים יש להם כבר הכל לחג הפסח, מצות ויין וכל שאר הדברים, ברם חשבתי לעצמי, שהילדים כשישמעו בחוה"מ מחבריהם שהם הלכו לטייל במקומות מעניינים, נפשם תתעטף ביגון אשר הם לא זכו לכל זה, ומרוב מרירות יצערו את הוריהם ויבואו לידי ריב ומצה, וכל שמחת החג תושבת ח"ו, ולכן לאחר שביררתי ואמרו לי שההיימישער עולם הולכים לבקר בגן החיות, הלכתי ורכשתי כרטיסי כניסה לגן החיות, ומה שמיהרתי בחפזי ושלחתי את זה בערב החג, כי חשבתי שאם הילדים ידעו כבר לפני יו"ט שבחוה"מ הם לא יצטרכו להישאר בביתם אלא יוכלו ללכת כחבריהם לבקר בגן החיות, אזי כל ליל הסדר יראה אחרת לגמרי, הם יתנהגו בצורה ראויה ישירו בנועם ויאמרו דברי תורה ויהיה להם

ולהוריהם שמחת יו"ט אמיתית, ולכן ביקשתי ממך בדווקא שתשלח להם את זה כבר
בערב יו"ט...